

Ковалевич Ігор Ігорович
студент 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМАТИКА І ПЕРСПЕКТИВИ

За останні три роки роботи Національне антикорупційне бюро України продемонструвало певні структурні зрушення в боротьбі з корупцією. Згідно звіту Національного бюро за I півріччя 2018 року діяльність бюро в цифрах виглядає наступним чином: 683 проваджень в роботі; 143 справи скеровані до суду; 163 підозрюваних; 227 обвинувачених; 19 осіб, стосовно яких набув законної сили обвинувальний вирок суду [1, с. 31].

Однак, темпи ефективності боротьби з корупцією в Україні бажають кращого і можуть зрости лише за умови подолання першкод, які унеможливають досягнення мети діяльності Національного бюро. Сьогодні найбільшою перешкодою для досягнення кінцевої мети – забезпечення невідворотності покарання за корупцію – залишаються структурні прогалини в законодавстві.

По-перше, нагальною проблемою діяльності Національного бюро під час розслідування є те що при обранні запобіжного заходу підозрюваному у вчиненні корупційного злочину судді здійснюють обрання застави в якості альтернативи триманню під вартою. Це створює ризик того, що підозрюваний після внесення застави може переховуватися від слідства і навіть йому перешкоджати. Тому для вирішення даної проблеми необхідно внести зміни до КПК, які б надавали судді можливість обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без альтернативи внесення застави.

По-друге, на законодавчому рівні в Україні не впроваджений механізм угод зі слідством під час розслідування корупційних злочинів. Проблема у тому, що притягнення особи до відповідальності не завжди дозволяє повернути викрадені у держави кошти. Крім того, відсутні механізми мотивації до викриття корупційних схем з боку дрібних чиновників, які втягнуті у корупційні злочини високопосадовців. Зважаючи на викладене необхідно передбачити в законодавстві можливість пом'якшення покарання або звільнення від

відбуття покарання з випробуванням, зняття судимості особам, які вчинили корупційні злочини та відшкодували збитки та шкоду, завдані державі. Окрім цього в розвинутих державах передбачено можливість заохочення до співпраці з правоохоронними органами, що також варто застосувати в українських реаліях.

По-третє, Національне бюро не має права на автономне прослуховування каналів зв'язку. Відповідно до законодавства, повноваження щодо зняття інформації з комунікаційних мереж мають лише Національна поліція та Служба безпеки України. Через це Національне бюро вимушене здійснювати прослуховування за допомогою ресурсів Служби безпеки України, що суттєво обмежує оперативність роботи. Враховуючи такі обставини варто включити Національне бюро до переліку органів, уповноважених на здійснення самостійного прослуховування, через внесення відповідних змін до ст. 263 КПК України та Закону України «Про радіочастотний ресурс України» в частині включення Національного бюро до преліку спеціальних користувачів радіочастотного ресурсу України.

Сьогодні незважаючи на націленість подолання корупції у вищих ешелонах влади законодавством передбачена недоторканість депутатів Верховної Ради України, що створює суттєві перешкоди у проведенні щодо них слідчих дій. Тому необхідно запровадити на законодавчому рівні механізм обмеження депутатської недоторканості хоча б в частині, що стосується корупційних правопорушень.

Також варто звернути увагу на таку проблему, як доступ до судових рішень. Наразі підслідні Національному бюро особи мають доступ до судових рішень у кримінальних провадженнях на стадії досудового розслідування у зв'язку з їхньою публікацією в Єдиному реєстрі судових рішень. Так, наприклад, санкція на обшук має термін дії місяць і може бути використана детективом у будь-який слушний момент, саме тому оприлюднення рішення суду щодо дозволу на обшук або інших негласних слідчих дій може зашкодити розслідуванню. З огляду на викладене, підтримання законопроекту, що обмежує доступ до даних стосовно судових рішень на стадії досудового розслідування кримінальних проваджень сприятиме вирішенню даної проблеми. Таким чином, відомості про такі та аналогічні судові рішення будуть обов'язково опубліковані, але лише після передачі матеріалів справи до суду.

Згідно діючого законодавства Національне бюро не має повноважень вступати третьою стороною в спори інших осіб або оскаржувати їх, навіть якщо рішення за цими спорами впливають на результати розслідування кримінального провадження, яке здійснює бюро. Ця обставина є досить значною перешкодою для діяльності Національного бюро. Адже, як приклад, у межах господарського спору між двома суб'єктами можуть бути виведені активи, які є предметом розслідування. Саме це в подальшому ускладнить покарання винних, усунення корупційних схем і повернення активів державі. Тому необхідно внести зміни до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України в частині визначення процесуальних прав та обов'язків Національного бюро при розгляді справ у судах, а саме: участі в справах інших осіб, оскарження незаконних судових рішень, які стосуються обставин кримінального провадження, а також питань витребування майна здобутого злочинним шляхом.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що низькі темпи ефективності роботи Національного бюро спричинені рядом проблем і прогалин в законодавстві. Прогалини в законодавстві, які, на жаль, ще існують, також ускладнюють процес впровадження антикорупційної реформи. Тому вказані проблеми і прогалини потребують негайного подолання та законодавчого вирішення, адже держава, яка не здатна змінюватися, не зможе і зберегтися.

Список використаних джерел

1. Звіт Національного антикорупційного бюро за I півріччя 2018 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit_10.08.2018_sayt.pdf
Науковий керівник: асистент Деменчук М. О.